Наталія Шумарова,
д-р філол. наук

УДК 81-11: 347.001-057.4

Слово пошани і вдячності

(з нагоди ювілеїв професорів Анастасії Мамалиги й Олександра Пономарева)

У вітальному слові, виголошеному на відкритті XVIII міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування та розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика», йдеться про науково-педагогічну діяльність професорів кафедри мови і стилістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка А. І. Мамалиги та О. Д. Пономарева.

Ключові слова: *наука, освіта, університет, українська мова, Анастасія Мамалига, Олександр Пономарів.*

У цьому збірнику надруковано матеріали XVIII міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування та розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика», на якій ми вшановуємо з нагоди ювілеїв двох професорів – натхненника і постійного організатора цих конференцій, професора Анастасію Іванівну Мамалигу і Заслуженого професора КНУ імені Тараса Шевченка, головного редактора газети «Київський університет», заступника голови Всеукраїнського товариства «Просвіта», Заслуженого журналіста України Олександра Даниловича Пономарева.

А. І. Мамалига працює на кафедрі мови та стилістики з початку її заснування в 1971 р. (на той час – кафедра стилістики, редагування і видавничої справи). Наукове зростання і шліфування педагогічної майстерності Анастасії Іванівни відбувалися саме тут, на факультеті, а потім в Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

1983 року побачила світ монографія А. І. Мамалиги «Структура газетного тексту». Наклад у 2000 примірників розійшовся дуже швидко, і невдовзі з'явилися схвальні відгуки в академічному виданні «Мовознавство», у часописі «Журналіст України». Відомий мовознавець проф. М. М. Пилинський зазначав: «Монографія А. І. Мамалиги привертає увагу й актуальністю мовознавчої проблематики, і тим, що досліджується дуже важлива сфера мовлення, в якій здійснюється широка масова комунікація» (Пилинський М. Рецензія на книгу: Мамалига А. И. Структура газетного текста // Мовознавство. – 1983. – № 6. – С. 70). Співзвучні високі оцінки висловила і проф. Н. І. Тоцька: «У монографії А. І. Мамалиги «Структура газетного тексту» закладено ґрунтовну наукову основу для правильної орієнтації працівників преси при написанні матеріалів...» (Тоцька Н. Від форми до змісту // Журналіст України. – 1983. – № 10.– С. 41). У своїй статті-спогаді проф. Б. І. Черняков писав: «Блискучою монографією з проблем мови засобів інформації радувала доцент (невдовзі доктор і професор) Анастасія Іванівна Мамалига» (Черняков Б. На перетині наукознавства та журналістики // Наукові записки ІЖ. – К., 2007. – Т. 27. – С. 79).

© *Шумарова Н. П., 2012*

Так сказано про одну з праць Анастасії Іванівни. А вона – ще й автор двох ґрунтовних дисертацій – кандидатської і докторської, ще двох монографій (Аналіз структури публіцистичного тексту. – К., 1992; Синтаксис тексту. – К., 1998), співавтор сучасних за змістом і формою підручників з української мови, навчальних посібників, серед яких є і присвячений питанням журналістської педагогіки в контексті Болонського процесу. У доробку шановної професорки теж приблизно 140 наукових статей з актуальних питань медіалінгвістики, жанрово-стильової типології журналістських текстів, а також 12 науково-біографічних статей-нарисів про колег – науковців-освітян. У 1989 році їй було присвоєно наукове звання професора.

Проф. А. І. Мамалига завжди пов'язує теоретичний розгляд досліджуваного матеріалу з потребами журналістської практики, навчає цього і своїх аспірантів, молодих колег. У новітніх підручниках з української мови, підготовлених на кафедрі мови та стилістики Інституту журналістики, саме Анастасія Іванівна започаткувала розділи про текстові особливості синтаксичних конструкцій зв'язного мовлення. Відновила вона і розділ «Лексикографія», якого впродовж кількох десятиліть не було в українських підручниках.

Проф. А. І. Мамалига – по-справжньому віддана обраній справі людина. Вона створила наукову школу, в якій своє дослідницьке місце знайшли колеги, аспіранти, студенти, котрі працюють над актуальними, вагомими темами, що безпосередньо стосуються змістової структури журналістського твору, виражальних можливостей мовних засобів масової комунікації – преси, радіо, телебачення, інтернет-видань.

Можна тільки дивуватися молодечій енергії Анастасії Іванівни! Активно працюючи як науковець, професіонал-педагог і вихователь студентства, А. І. Мамалига веде активну громадську роботу, є головою організації ветеранів війни та праці Інституту журналістики, постійно залучає викладачів і студентів до співпраці в цій шляхетній царині.

За вагомі досягнення в науково-педагогічній діяльності, особистий внесок у розвиток національної науки й освіти України проф. А. І. Мамалигу відзначено державною нагородою – орденом

«За заслуги» ІІІ ступеня, медалями, почесними грамотами. У 2011 побачило світ видання «Наукові читання Інституту журналістики. На пошану проф. А. І. Мамалиги» (за ред. проф. В. В. Різуна).

Олександр Данилович Пономарів розпочинав свій професійний шлях в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН України (тепер – НАН України), де працював молодшим науковим співробітником та був одним з укладачів Етимологічного словника української мови в 7 томах (тт.1–6 вийшли друком упродовж 1982–2012 рр.). У 1975 р. захистив кандидатську дисертацію, в 1991 р. здобув науковий ступінь доктора філологічних наук. З 1979 р. працює в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка (тепер – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), з 1986 р. до 2001 р. був завідувачем кафедри мови та стилістики, тепер – професор кафедри.

До сьогодні не втратили своєї актуальності та наукового значення дисертаційні праці О. Д. Пономарева – кандидатська «Лексика грецького походження в українській мові» (1975) і докторська «Проблеми нормативності української мови в засобах масової інформації» (1991). О. Д. Пономарів – автор понад 250 наукових, науково-популярних та науково-публіцистичних праць, присвячених історії та культурі української мови, проблемам нормативності та стилістичної варіативності мови ЗМК, теорії та практиці перекладу. До найважливіших наукових здобутків О. Д. Пономарева, крім уже згаданого словника, можна віднести праці «Про лексичні й фразеологічні паралелізми в новогрецькій та українській мовах» (К., 1965), «Норми літературної мови в засобах масової інформації» (співавтор, К., 1983), «Словник античної міфології» (співавтор, К., 1985, 2-ге вид. – 1989), «Словник античної мітології» (співавтор, Тернопіль, 2006), «Стилістика сучасної української мови» (К., 1992, 2-ге вид. – 1993, 3-тє вид. – 2000), «Сучасна українська мова» (співавтор і редактор, К., 1997, 2001, 2005, 2008). «Культура слова. Мовностилістичні поради» (К., 1999, 2001, 2008), «Лексика грецького походження в українській мові» (К., 2005), «Новогрецько-український словник» (співавтор, К., 2005), «Українсько-новогрецький словник» (співавтор, К., 2008), «Антологія новогрецької літератури» (упорядник і перекладач, К., 2008).

Олександр Данилович Пономарів – прекрасний викладач, якого шанують і колеги, і студенти за високий професіоналізм і відданість справі. Його лекції колишні студенти згадують через багато років як найкращі взірці майстерного володіння словом. Уважно і вдумливо працює професор Пономарів із аспірантами та молодими колегами,

під його керівництвом 10 осіб підготували й захистили кандидатські дисертації. А ще Олександра Даниловича поважають за його відданість Україні, українському народові та українській мові. Активна й послідовна багаторічна боротьба за новий правопис є, як він сам зазначає, прагненням до здійснення його найбільшої мрії – «повернути нашій мові її правдивий правопис» (Слово Просвіти. – 2005. – Ч. 42. – С. 11).

Громадянська позиція О. Д. Пономарева в обстоюванні української мови як державної є справжнім взірцем для молодого покоління. Як активна і небайдужа до справи свого життя людина Олександр Данилович чимало сил віддає вихованню в майбутніх журналістів почуття глибокої любові до своєї землі, рідної мови та культури України.

Упродовж багатьох років мовознавець веде розділ практичних порад з культури мовлення в щотижневій радіопрограмі «Слово» на Першому каналі Українського радіо, де відповідає на численні листи слухачів з усієї України. Рубрика «Мовні поради професора Пономарева» свого часу була окрасою ефіру Української служби Бі-Бі-Сі. Успішно підкорилися Олександрові Даниловичу й можливості найновітніших засобів популяризації знань про мову та її норми: про це свідчить високий рейтинг відвідуваності інтернет-блогу професора Пономарева.

Олександр Данилович – академік Академії наук вищої школи України, головний редактор «Записок Наукового історико-філологічного товариства Андрія Білецького», член редколегій журналів «Урок української», «Дивослово» та газети «Слово Просвіти», член Національної спілки письменників і Національної спілки журналістів України, лауреат Всеукраїнських премій ім. Івана Франка (2002) та Бориса Грінченка (2004).

За плідну науково-педагогічну і культурно-просвітницьку діяльність О. Д. Пономарева нагороджено орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого ІІІ ступеня УПЦ КП, орденом «За заслуги» ІІІ ступеня, медаллю «Будівничий України» Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка.

Ювілей – це не лише можливість сказати А. І. Мамализі й О. Д. Пономареву про наше шанобливе ставлення до їхніх славних здобутків на професійному та взагалі на життєвому шляху, а й висловити вдячність за велику працю, значний внесок у розвиток української науки й освіти.

Ми всі, члени кафедри мови та стилістики, зичимо професорам А. І. Мамализі та О. Д. Пономареву невичерпної творчої наснаги в

науковій, педагогічній, громадській діяльності та подальшої успішної реалізації на цьому терені їхнього багатого науково-педагогічного потенціалу.

Подано до редакції 23. 04. 2012 р.

Nataliya Shumarova.

The word of gratitude and respect (on the occasion of anniversaries of Professor Anastasiya Mamalyha and Professor Oleksandr Ponomariv)

In the welcome speech delivered at opening of the XVIII International Scientific Conference on functioning and development of the Ukrainian language "Language. Society. Journalism", it deals with educational research activities of the professors of Language and Stylistics Department of the Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kiev A.I. Mamalyha and O.D. Ponomariv.

Keywords: science, education, university, Ukrainian language, Anastasiya Mamalyha, Oleksandr Ponomariv.

Шумарова Н. П.

Слово уважения и благодарности (по случаю юбилеев профессоров Анастасии Мамалыги и Александра Пономарива).

В приветственном слове, произнесенном на открытии XVIII международной научно-практической конференции по проблемам функционирования и развития украинского языка «Язык. Общество. Журналистика», речь идет о научно-педагогической деятельности профессоров кафедры языка и стилистики Института журналистики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко А. И. Мамалыги и А. Д. Пономарива.

Ключевые слова: наука, образование, университет, украинский язык, Анастасия Мамалыга, Александр Пономарив.